

Mödravårdens bemötande av kvinnor och män med olika etniska bakgrund: tolkpraktiker och kulturtolksdoulor

Sabine Gruber, docent i socialt arbete
Inst. för samhälls- och välfärdsstudier

Etnicitet och kön i primärvården: förståelser, praktiker och konsekvenser

Forskningsrådet för hälsa arbetsliv och välfärd, FORTE

- Bredström Anna, Gruber Sabine, 2015 Language, culture and maternity care: "Troubling" interpretation in an institutional context, *Nordic Journal of Migration Research*, 5(2)
- Gruber Sabine, 2015 Cultural competence in institutional care for youths: experts with ambivalent positions, *Nordic Journal of Social Research*, published online 2015-11-09
- Gruber Sabine, 2017 Migration and national welfare institutions: Doulas and border workers in obstetric care in Sweden, in Livholts Mona & Bryant Lia (eds.) *Social work in a glocalised world*, London: Routledge
- Bredström Anna, Gruber Sabine (2017) Närvarande och frånvarande fäder. Intersektionella perspektiv på jämställdhetsstrategier i svensk mödravård, *Tidskrift för Genusvetenskap*, 38(3)

- mödravårdsmottagningar
- vårdcentraler
- ungdomsmottagningar

- deltagande observationer, intervjuer, dokument

- rättighetsperspektiv
- rättighetsdiskurs:
- jämlik mödra- och förlossningsvård
- patienters delaktighet
- säkerställa kvalitet

”Jag menar, det är inte möjligt att jobba här utan en tolk. Om vi inte hade tolk skulle vi inte kunna utföra vårt arbete här, det vill säga vi skulle inte kunna genomföra vårt arbete på ett tillfredsställande sätt. Vi skulle kunna lyssna på barnets hjärtljud, mäta magen och ta blodtryck och olika prover, men vi skulle inte kunna sitta ner och prata med dom, så det skulle ju bli en väldigt ojämlig vård, kan man säga.”

”Förhoppningsvis finns det någon i familjen som kan tala svenska när man ringer, så att vi kan fråga om hur det gick med förlossningen, hur det fungerar med amningen och kolla upp att dom etablerat kontakt med barnavårdscentralen, vilket dom förväntas göra.”

Intervjuare: Och varför väntar ni med tolken till efter att ni tagit proverna?

Barnmorska: Därför att det tar lite tid att ta proverna, och ibland kommer dom [kvinnorna] tidigare, när tolktiden inte börjat än. Då hämtar vi dom i väntrummet och använder kroppsspråket och visar på sprutan. ”Ja, ja” nickar dom, för dom flesta är det inte någon stor sak. Och så säger vi [på svenska] att vi ska testa dom för olika sjukdomar som HIV, gulsot, syfilis och röda hand [uttalar det extra tydligt].

”Jag brukar fråga om dom går i skolan [svensk undervisning för invandrare] och om dom svarar nej så frågar jag alltid varför. Och jag betonar alltid att hon, ja att alla behöver lära sig svenska. Jag talar om för alla kvinnor som jag möter, även dom som bott här i tio år och fortfarande använder tolk. [...] Jag talar om för dom att det är viktigt att lära sig svenska. Om du inte lär dig svenska kommer du alltid att bli exkluderad, då stängs dörren för dig, din man kommer att lära sig svenska och dina barn lär sig svenska. Och då kommer dom att bestämma över dig.”

Doula:

- antika Grekland
- kvinna med erfarenhet av att föda barn
- ger stöd före under och efter förlossningen

- I Sverige driver kvinnor egen doula verksamhet
- ”att doula”

- Esscher Annika (2014) *Maternal mortality in Sweden: classification, country of birth and quality of care*, diss. Uppsala universitet

”Det är ett svårt arbete. Jag är där och hör vad doktorn säger. Han säger till mig, ’kan du förklara att vi kommer att göra på det här sättet, det blir bäst så för henne och hennes baby’ [avser ett akut kejsarsnitt]. Och så berättar jag för henne och hon vägrar [att gå med på kejsarsnitt]. Och han förstår vad jag säger men inte vad hon säger. Och hon förstår vad jag säger, men inte honom och vägrar att lyssna på mig. Han tittar på henne, hon tittar på mig och jag tittar på henne [suckar och skrattar].”
(doula)

”Personalen får hjälp av doulan att göra sig förstådd för den födande kvinnan. Det kan till exempel handla om att vi behöver utföra ett kejsarsnitt. Om vi kommer fram till att kvinnan behöver förlösas med ett kejsarsnitt och det är en somalisk kvinna, somaliska kvinnor vill ofta inte göra kejsarsnitt, och hon säger ’jag vägrar kejsarsnitt’ och flippar ut. I detta läge kan doulan vara den som kan förklara ordentligt för kvinnan varför det är nödvändigt med ett kejsarsnitt, att det är viktigt för barnets överlevnad och så vidare. Och ja, det är så det är, det är doulan som kan förklara varför förlossningspersonalen fattar det ena eller andra beslutet.” (ansvarig barnmorska för doulaprojektet)

”Många i personalen [förlossningspersonalen] har förtroende för oss, så när vi är med är inte barnmorskan lika mycket i rummet. Hon säger bara ’ring på mig om du behöver något’. Och när hon kommer tillbaka så frågar hon ’hur går det? är allt okej?’. Och kanske jag berättar för henne ’hon har haft en liten blödning och har varit på toaletten tömt sin blåsa’, ’utmärkt’ svarar hon då och lämnar oss igen och behöver inte ingripa så mycket.” (doula)

”Jag tror också att det är så, vi förstår svenska bra. Vi är bra på svenska. Vi är inte förstås inte perfekta på svenska, men vi kan så pass mycket att det blir enklare för att vara lite ödmjuka och också vara på barnmorskans sida. På samma gång som vi är bra på arabiska och vet hur vi kan vrida på saker och ting, så att det också blir som om vi är på kvinnans sida [födande kvinnan]. Du vet, vi kan ändra en konflikt till, till något roligt, och jag är väldigt bra på ett göra det.” (doula)

Paraprofessionella insatser:

- brobyggare – skola/utbildningssektorn
- hälsokommunikatörer – hälso- och sjukvården
- integrationspedagoger

- projektform
- en insats som inte är integrerad i den ordinarie verksamheten
- lågstatus, låg lön
- informaliserat arbete
- etnifierat/rasifierat arbete

Är etnifierade paraprofessionella insatser, utförda av kulturtolksdoulor, brobyggare, hälsokommunikatörer e t c, välfärdsinstitutionernas nya frontlinjepersonal som förmedlar välfärd till medborgare med migrantbakgrund?

Sabine Gruber

www.liu.se